

Čl. 112

[Ústavní pořádek]

(1) Ústavní pořádek České republiky tvoří tato Ústava, [Listina základních práv a svobod](#), ústavní zákony přijaté podle této Ústavy a ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992.

(2) Zrušují se dosavadní Ústava, ústavní zákon o československé federaci, ústavní zákony, které je měnily a doplňovaly, a ústavní zákon České národní rady č. [67/1990 Sb.](#), o státních symbolech České republiky.

(3) Ostatní ústavní zákony platné na území České republiky ke dni účinnosti této Ústavy mají sílu zákona.

Změny: žádné

Nepřijaté návrhy změn: žádné

Související ústavní ustanovení: [čl. 2](#) odst. 2, [čl. 3](#), [čl. 9](#) odst. 1, [čl. 10a](#) odst. 2, [čl. 11](#), [čl. 100](#) odst. 3 [Úst](#); ústavní zákon ČNR č. 4/1993 [4/1993 Sb.](#) Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky

Prováděcí a související právní předpisy (a jiné akty): žádné

Z literatury: Filip, J. Ústavní právo České republiky. Základní pojmy a instituty. Ústavní základy ČR. Díl 1. 4. vydání. Brno: MU a Doplněk, 2003; Holländer, P. Dotváření Ústavy judikaturou Ústavního soudu. In: Kysela, J. (ed.) Deset let [Ústavy České republiky](#). Praha: Eurolex Bohemia, 2003; Hřebejk, J. Ústavní pořádek České republiky. Právník, 1993, č. 5; Jiráková, V. Ústava České republiky a její přímé novelizace. In: Jirásková, V., Witkowski, Z. (eds.) Ústavní systém České republiky a Polské republiky po přistoupení k Evropské unii. Praha: Leges, 2011; Malenovský, J. Mezinárodní smlouvy podle čl. 10a Ústavy ČR. Právník, 2003, č. 9; Pavlíček, V. a kol. Ústavní právo a státověda, II. díl. Ústavní právo České republiky. 1. úplné vydání. Praha: Leges, 2015; Pavlíček, V., Hřebejk, J. Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář. 1. díl. Ústavní systém. 2. vydání. Praha: Linde, 1998.

1. Vládní návrh Ústavy s úpravou obsaženou ve [čl. 112 Úst](#) nepočítal.

s. 1259

2. Obsah čl. 112 reaguje na převratnou změnu vyvolanou zánikem československé federace a vznikem samostatné České republiky. K podobným změnám na území nynější ČR došlo vícekrát. V souvislosti se vznikem „samostatného státu československého“ bylo zákonem č. [11/1918 Sb.](#), „aby zachována byla souvislost dosavadního právního řádu se stavem novým“, stanoveno, že „veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti“. Prozatímní Ústava (zákon č. [37/1918 Sb.](#)) implicitně uznala další platnost základního zákona státního č. 142/1867 říš. zák., o všeobecných právech státních občanů pro království a země v říšské radě zastoupené, s tím, že k jeho změně Národním shromážděním by bylo třeba kvalifikované většiny (§ 6 odst. 1). Zákon č. [121/1920 Sb.](#), kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky, pak stanovil, že dnem 6. 3. 1920 pozbývají platnosti všechna ustanovení, která odporují této ústavní listině a republikánské formě státu, dále všechny dřívější ústavní zákony, i když by jednotlivá jejich ustanovení nebyla v přímém rozporu s ústavními zákony Československé republiky (čl. IX). O ústavních a jiných právních předpisech vydaných v době nesvobody (30. 9. 1938 až 4. 5. 1945) bylo stanoveno, že nejsou součástí československého právního řádu – týkalo se to např. také ústavního zákona č. [299/1938 Sb.](#), o autonomii Slovenskej krajiny, ústavního zákona č. [328/1938 Sb.](#), o autonomii Podkarpatské Rusi, a ústavního zákona č. [330/1938 Sb.](#), o zmocnění ke změnám ústavní listiny a ústavních zákonů

republiky Česko-Slovenské a o mimořádné moci nařizovací (čl. 1 ústavního dekretu prezidenta republiky ze 3. 8. 1944, o obnovení právního pořádku, republikovaného pod č. [30/1945 Sb.](#)); uvedeným ústavním dekretem byla upravena také další platnost předpisů státního zřízení zahraničního. Podle Ústavy 1948 dnem, kdy nabyla účinnosti, pozbyly platnosti také všechny ústavní a jiné zákony, pokud odporují „zásadám lidově demokratického zřízení“ (§ 173). Naproti tomu po vzniku čsl. federace všechny zákony a jiné právní předpisy zůstaly nadále v platnosti, i když s modifikacemi vyplývajícími z federalizace státu; některá ustanovení Ústavy 1960 byla zrušena (čl. 143 a 144 ústavního zákona o federaci).

3. Jak již bylo uvedeno v komentáři k čl. 3, pojem „ústavní pořádek“ je zcela nový. Podle taxativního výčtu provedeného v odstavci 1 tvoří ústavní pořádek především ústavní zákony jako takové výslovně označené: Ústava, ústavní zákony přijaté „podle“ Ústavy (rozumí se zřejmě ústavní zákony přijaté Parlamentem České republiky), ústavní zákony upravující hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté (Českou národní radou schválené) po 6. 6. 1992, tj. po volbách do České národní rady konaných 5. a 6. 6. 1992. Pokud se mluví o ústavních zákonech přijatých „podle“ Ústavy, nerozumí se tím jen zvláštní ústavní zákony, o nichž se Ústava výslovně zmiňuje (čl. 2 odst. 2 – přímý výkon státní moci lidem, čl. 11 – změna státních hranic, čl. 100 odst. 3 – vytvoření nebo zrušení vyššího územního samosprávného celku, již obsoletní čl. 106 odst. 2 – ustavení Prozatímního senátu), nýbrž všechny ústavní zákony přijaté Parlamentem: do této kategorie tedy patří nejen ústavní zákon č. [512/2002 Sb.](#), o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii,

s. 1260

ústavní zákony o změnách státních hranic (č. [74/1997 Sb.](#) – Slovenská republika, č. [76/2004 Sb.](#) a č. [235/2012 Sb.](#) – Rakouská republika, č. [633/2004 Sb.](#) – Spolková republika Německo) a ústavní zákon č. [347/1997 Sb.](#), o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ale i ústavní zákony, s nimiž Ústava výslovně nepočítá, zejména ústavní zákon č. [110/1998 Sb.](#), o bezpečnosti České republiky, a ústavní zákon č. [69/1998 Sb.](#), o zkrácení volebního období Poslanecké sněmovny, který ovšem již svůj účel splnil, a je proto obsoletní (formálně sem patří např. i ústavní zákony, jimiž byla doplněna či jinak změněna Ústava); Filip (s. 109) naznačuje možnost i opačného výkladu (Ústava připouští jen ty ústavní zákony, s nimiž výslovně počítá). Součástí ústavního pořádku jsou všechny ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky (1918–1968), Federálního shromáždění (1969–1992) a České národní rady (1969–1992; podle [čl. 3](#) ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o čsl. federaci, hranice federativního státu a hranice obou členských národních států mohly být měněny jen ústavním zákonem Federálního shromáždění, ke změně hranic národního státu však byl potřebný souhlas příslušné národní rady daný ve formě ústavního zákona republiky) upravující státní hranice České republiky; mezi tyto ústavní zákony patří z období Národního shromáždění ústavní zákony č. 102/1930, 205/1936 a [62/1958 Sb.](#), z období čsl. federace ústavní zákony ČNR a ústavní zákony Federálního shromáždění č. 30/1974 a [66/1974 Sb.](#) – Rakouská republika, č. 121/1981 a [37/1982 Sb.](#) – Německá demokratická republika a č. 43/1988 a [169/1988 Sb.](#) – Polská lidová republika. Ústavními zákony České národní rady přijatými po 6. 6. 1992 do 31. 12. 1992 jsou ústavní zákon ČNR č. [4/1993 Sb.](#), o opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR, a ústavní zákon ČNR č. [29/1993 Sb.](#), o některých dalších opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR.

4. Součástí ústavního pořádku je též Listina (viz komentář k čl. 3).

5. Podle odstavce 2 se „zrušují“ dosavadní Ústava (ústavní zákon č. [100/1960 Sb.](#)), ústavní zákon o československé federaci (č. [143/1968 Sb.](#)) i ústavní zákony, které je do 31. 12. 1992 měnily a doplňovaly; spíše než o „zrušení“ šlo v případě těchto ústavních zákonů o to, že nebyly recipovány do právního řádu (ústavního pořádku) České republiky (čl. 1 odst. 1 ústavního zákona ČNR č. [4/1993 Sb.](#)). Kromě toho byl výslovně zrušen ústavní zákon ČNR č. [67/1990 Sb.](#), o státních symbolech České republiky, protože tyto státní symboly byly upraveny v [čl. 14 Úst.](#)

6. Den před tím, než byla schválena Ústava, byl přijat ústavní zákon ČNR č. [4/1993 Sb.](#), podle nějž (čl. 1 odst. 1) ústavní zákony, zákony a ostatní právní předpisy federace platné v den zániku ČSFR na území České republiky zůstávají nadále v platnosti (za dalších stanovených podmínek). V čl. 112 odst. 1 a 2 se tato obecná úprava komplementuje ohledně ústavních zákonů (součástí ústavního pořádku zůstávají v platnosti, ústavní zákony uvedené v odstavci 2 se zrušují). V odstavci 3 se pak stanoví, že ústavní zákony, které nejsou uvedeny v odstavci 1 a 2, zachovaly si však platnost na území České republiky

ke dni 1. 1. 1993, jsou degradovány na zákony obyčejné (dekonstitucionalizovány). Typickým příkladem je federální ústavní zákon č. [23/1991 Sb.](#), zmíněný již v komentáři k čl. 3, jehož obsah však stejně prakticky pozbyl právního významu, snad s výjimkou části § 1 odst. 1, pokud se tu stanoví, že obyčejné zákony a další právní předpisy, jejich výklad a používání musí být v souladu s Listinou (takové ustanovení neobsahuje Ústava ani Listina) – na ústavní zákony se však tato povinnost podle nyní pouze obyčejného zákona ovšem již vztahovat nemůže. Podobný osud potkal i ústavní zákon ČNR č. [481/1991 Sb.](#), kterým se zřizuje Nejvyšší kontrolní úřad České republiky, když postavení Nejvyššího kontrolního úřadu bylo upraveno v [čl. 97 Úst](#): tento původně ústavní zákon ČNR mohl být jako zákon již pouze obyčejný zrušen jiným obyčejným zákonem ([§ 51](#) zákona č. 166/1993 Sb.).

7. Česká republika vznikla jako stát již dnem 1. 1. 1969 a nadále existovala jako součást čsl. federace. Zákony, na kterých se usnesla Česká národní rada, a podzákonné právní předpisy vydané vládou, ministerstvy a ostatními ústředními orgány státní správy ČR nebyly proto recipovány do právního řádu ČR, jelikož jeho součástí již byly (podobně Filip, s. 167). V souvislosti s tím se v čl. 2 ústavního zákona ČNR č. [4/1993 Sb.](#) stanoví, že dojde-li k rozporu mezi právními předpisy České republiky, vydanými před zánikem ČSFR, a právními předpisy ČSFR, které zůstávají nadále v platnosti, postupuje se (jde-li o právní předpisy „těže právní síly“) podle právního předpisu České republiky – srov. též usnesení č. 8/1994 Sb. ÚS, sv. 2.

8. Již v komentáři k čl. 10 bylo poukázáno na nález pléna Ústavního soudu (judikát č. 1) a jeho literární odezvu: Ústavní soud v něm vyslovil právní názor, že do rámce ústavního pořádku je nutno zahrnout i ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, a tento názor opakoval i v některých pozdějších nálezech. Tento názor se setkal s rozsáhlou literární kritikou založenou v první řadě na okolnosti, že obsah ústavního pořádku je v čl. 112 odst. 1 vymezen taxativně a Ústavní soud nemá oprávnění přisvojovat si v rozporu s čl. 9 odst. 1 a [čl. 87 Úst](#) postavení ústavodárce.

Z judikatury:

1. Nález [Pl. ÚS 36/01](#) (č. [403/2002 Sb.](#), č. 80/2002 Sb. ÚS, sv. 26): Z ústavní maximy podle [čl. 9](#) odst. 2 Úst neplynou konsekvence toliko pro ústavodárce, nýbrž i pro Ústavní soud. V nepřipustnosti změny podstatných náležitostí demokratického právního státu je obsažen i pokyn Ústavnímu soudu, dle kterého žádnou novelu Ústavy nelze interpretovat v tom smyslu, že by jejím důsledkem bylo omezení již dosažené procedurální úrovně ochrany základních práv a svobod. Z uvedeného východiska nutno posuzovat změny, jež přinesla novela Ústavy, provedená ústavním zákonem č. [395/2001 Sb.](#), a to v čl. 1 odst. 2, čl. 10, čl. 39 odst. 4, čl. 49, čl. 87 odst. 1 písm. a) a b) a [čl. 95 Úst](#). Ústavní zakotvení všeobecné inkorporační normy, a tím překonání dualistické koncepce vztahu práva mezinárodního a práva vnitrostátního, nelze interpretovat ve smyslu odstranění referenčního hlediska ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách pro posuzování vnitrostátního práva Ústavním soudem, a to s derogačními důsledky. Proto rozsah pojmu ústavního pořádku nelze vyložit toliko s ohledem na ustanovení [čl. 112](#) odst. 1 Úst, nýbrž

i vzhledem k [čl. 1](#) odst. 2 Úst, a do jeho rámce zahrnout i ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách. Nepřímo pro tento závěr svědčí i [čl. 95](#) odst. 2 Úst, když jinak by je bylo nutno vykládat v tom smyslu, že v případě rozporu zákona s ústavním zákonem soudce obecného soudu není kvalifikován věc posoudit a je povinen ji předložit Ústavnímu soudu, v případě rozporu zákona a smlouvy o lidských právech, jenž je ústavněprávně stejné povahy a kvality, je podle [čl. 10 Úst](#) povinen postupovat dle mezinárodní smlouvy. Ať by již takové rozhodnutí bylo přijato kteroukoli soudní instancí, v právním systému neobsahujícím soudní precedens v kvalitě a závaznosti pramene práva by nikdy nemohlo nabýt případně i faktických derogačních důsledků. Pro dvě, svou ústavní povahou identické situace by tak byla Ústavou vytvořena ničím neodůvodněná procedurální nerovnost, což na základě argumentu reductionis ad absurdum nelze přisuzovat ústavodárci v poloze účelu ústavní novely. Uvedené interpretaci čl. 1 odst. 2, čl. 10, čl. 87 odst. 1 písm. a) a b), čl. 95 a [čl. 112](#) odst. 1 Úst svědčí i skutečnost, že i po přijetí ústavního zákona

č. [395/2001 Sb.](#) zákonodárce nezměnil [§ 109](#) odst. 1 písm. c) OSŘ a [§ 224](#) odst. 5 TrŘ, které ukládají obecným soudům povinnost přerušit řízení a předložit věc k posouzení Ústavnímu soudu nejen v případě rozporu zákona či jeho jednotlivých ustanovení s ústavním zákonem, nýbrž i v případě jejich rozporu s mezinárodní smlouvou, která má přednost před zákonem. Z uvedených důvodů nutno [čl. 95](#) odst. 2 Úst interpretovat v tom smyslu, že je povinností obecného soudu předložit Ústavnímu soudu k posouzení rovněž věc, v níž dojde k závěru, že zákon, jehož má být při jejím řešení použito, je v rozporu s ratifikovanou a vyhlášenou mezinárodní smlouvou o lidských právech a základních svobodách. Veden naznačenými úvahami Ústavní soud v předmětné věci neomezil posuzování ústavnosti navrhovatelem napadených ustanovení zákona o konkurzu a vyrovnání toliko na zkoumání jejich souladu s ústavními zákony, nýbrž i s ratifikovanými a vyhlášenými mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách.